

Partnerstvo škole i obitelji – temelj dječjeg uspjeha

UDK: 37.018

Pregledni članak

Primljeno: 24. 4. 2014.

Mr. ped. Marijana Škutor¹

Fakultet prirodoslovno matematičkih i odgojnih znanosti

Sveučilišta u Mostaru, Mostar

marijana.skutor@gmail.com

Sažetak

Već nekoliko zadnjih desetljeća u svijetu, partnerski odnosi škole i obitelji imaju prioritet u području odgoja i obrazovanja. Kvaliteta partnerskih odnosa između obitelji i škole ima veliki značaj za djetetov uspjeh u školi. Stručnjaci različitih profila dokazuju da bolja suradnja roditelja i škole, ima za posljedicu bolji školski uspjeh djeteta. U ovom radu daje se uvid u izazove s kojim se susreću obitelj i škola na putu njihove (uspješne) suradnje. Kao presudan čimbenik u razvoju njihovih odnosa navodi se motivacija roditelja za uključenost u obrazovanje njihove djece. Veliki značaj u tom smislu ima roditeljska percepcija kvalitete školskog kadra, tj. kompetencije nastavnika koje su potrebne za poučavanje njihove djece. Važna je i partnerska orijentacija roditelja – za razliku od one tradicionalne, kad roditelji cjelokupnu odgovornost za obrazovanje svoje djece prepuštaju školi.

Ključne riječi: partnerstvo, škola, obitelj, školski uspjeh.

¹ Marijana Škutor je viša asistentica na Odsjeku za pedagogiju. Autorica je nekoliko stručnih članaka, te sudionica nekoliko znanstvenih konferencija. Stručni i znanstveni interesi su joj u području specijalne i školske pedagogije.

Uvod

Škola je mjesto gdje se susreću roditelji i učitelji, odnosno odrasli koji skrbe o mladima, pa je njihovim zajedničkim djelovanjem, u ozračju međusobnog uvažavanja i povjerenja, moguće ostvariti temeljne odgojne zadaće: omogućiti djeci usvajanje znanja, razvijanje vještina i sposobnosti kako bi se svako dijete moglo razviti svoje potencijale (Longo, 2005.). Istraživanja tijekom godina su pokazala da koordinacija između roditelja i učitelja ima pozitivan utjecaj na socijalni i emocionalni razvoj djece (Zins, Weissberg, Wang, i Walberg, 2004.). Nadalje, škola je i institucija u kojoj se podiže razina roditeljske kompetencije za odgoj i za ostvarivanje kvalitetnijih odnosa u obitelji. Kako bi škola mogla utjecati na kompetencije roditelja, potrebno je njihovo uključivanje u različite oblike suradnje sa školom. Pozitivna promjena u suradnji obitelji i škole, može se ostvariti ako postoji jasna slika postojećeg stanja, te jasno postavljeni ciljevi i strategije.

Resnick i sur. (1997.) proveli su nacionalno longitudinalno istraživanje o zdravlju adolescenata u visokoškolskim ustanovama koje pokazuje da adolescenti imaju veću vjerojatnost izbjegavanja rizičnog ponašanja kada obitelj i škola imaju dobru suradnju. Uključivanjem i pružanjem potpore u svakodnevnim aktivnostima djece u školi, poboljšava se suradnja s obitelji. Također je utvrđeno da sudjelovanje obitelji u obrazovanju njihove djece, značajno i pozitivno korelira s učenjem njihove djece. To svakako doprinosi većoj mogućnosti upisa djece u više razine obrazovanje, nižim stopama rizičnih ponašanja a što opet rezultira i nižim stopama suspenzija učenika iz škole.

Christensen i Sheridan, (2001.) proveli su istraživanje vezano za partnerstvo obitelji i škole iz kojeg su izdvojili četiri ključne značajke: 1.: filozofija usmjerena na suradnju učitelja i obitelji kako bi se poboljšale mogućnosti učenja, napredak i uspjeh u četiri područja: školskom, socijalnom, emocionalnom i bihevioralnom; 2.: vjerovanje u zajedničku odgovornost za odgoj i obrazovanje i druženje djece u kojoj su obitelj i škola dužni osigurati prostore i sredstva za dječje učenje; 3.: nužnost kvalitetne suradnje kao trajne veze između obitelji i škole i 4.: orijentacija u čijem fokusu partneri (obitelj i škola) nastoje stvoriti uvjete koji učeniku olakšavaju uspjeh.

Interesi javnosti na temu partnerskih odnosa obitelji i škole sve su veći. Mnoga istraživanja pokazala se da uključenost roditelja u učenje njihove djece ima veliki utjecaj na uspjeh njihove djece u školi. Svakako da podrška roditelja koju daju svojoj djeci u tijeku školovanja ima veliki učinak na motivaciju i samopouzdanje njihove djece. A to za posljedicu ima bolji akademski uspjeh njihove djece ne samo u školi već i uspjeh u drugim životnim aspektima koji su značajni za pozitivan razvoj djece. Istraživanje roditeljskog sudionništva u školi, temelji se na teoriji roditeljske uključe-

nosti (Epstein, 1995.) čije su najvažnije postavke da roditelji i škola dijele odgovornost za socijalizaciju djeteta. Ciljevi i zadaci roditelja, škole i zajednice se preklapaju u svrhu poticanja dječjeg rasta i razvoja u kontekstu obitelji, škole i zajednice.

Istraživanje koje su na uzorku od 473 roditelja provele Kranželić i Ferić Šlehan (2008.), pokazalo je da roditelji osnovnoškolaca percipiraju škole kvalitetnijima nego li ih takvima smatraju roditelji srednjoškolaca, barem kada su u pitanju školski program i kvaliteta učitelja. Istovremeno, roditelji osnovnoškolaca percipiraju se više uključenima u obrazovanje djece od roditelja srednjoškolaca. Preventivne aktivnosti i aktivnosti usmjerene poboljšanju kvalitete školskog okruženja u osnovnoj i srednjoj školi treba donekle različito usmjeriti, barem kada se radi o uključivanje roditelja u život i funkcioniranje škole.

U istraživanju o sličnostima i razlikama u suradnji roditelja i škole u urbanim i ruralnim sredinama (Hornby i Witte, 2010.), navode se sljedeće prednosti seoskih škola: škola i zajednica su više povezane nego u gradskim sredinama; stanovnici ruralnih zajednica općenito osjećaju veću pripadnost i uključenost u zajednicu; roditeljsko sudjelovanje je veće nego u gradu u svim aspektima dječjeg života: škola i crkva tješnje surađuju; lokalna poduzeća su sklonija pomagati školi, a članovi ruralne zajednice daju svoj doprinos u aktivnostima škole. U ruralnim sredinama bolja je i međusobna komunikacija među obiteljima, te se obitelji uzajamno mogu poticati na suradnju sa školom ili se informirati o tome. Zatim, seoske škole često su kulturalno i društveno središte mjesta. Odnosi s ljudima važniji su u seoskim nego u gradskim sredinama, te škole imaju pozitivniju klimu. Mogući su i češći neformalni susreti roditelja i učitelja te roditelji mogu biti veća pomoć u školovanju svoje djece nego što je to slučaj u gradskim sredinama. „Ruralni kontekst ima svoj vlastiti set osobina koji čini seoske škole dramatično drugačijim od njihovih metropolitanskih partnera” (Bauch, 2001., 204.).

Hoover-Dempsey i Jones (1997.) navode da odgovornost prema djetetovim obrazovnim ishodima pripada roditeljima podjednako kao i učiteljima. Shodno tome, roditelji trebaju biti aktivni u ispunjavanju svojih obveza u pružanju pomoći djeci u obrazovanju a to uključuje aktivnu potporu djetetu u njegovom učenju. S druge strane, pasivna uloga roditelja u odnosu prema školi odražava se u uvjerenju da je škola primarno odgovorna za djetetove obrazovne ishode te da roditelji trebaju djelovati samo na poziv iz škole Hoover-Dempsey i Jones, 1997.; Hoover-Dempsey i O'Connor, 2002., Hoover-Dempsey, Wilkins, Sandler, i O'Connor, 2004.)

Tradicionalna i partnerska orijentacija u odnosu škole i obitelji

Tradicionalna orijentacija partnerstva obitelji i škole pretpostavlja odnos u kojem roditelji prepuštaju školi odgovornost za obrazovanje njihove djece školi. Škola podržava takav stav te ne očekuje od roditelja izravnu uključenost u život škole. Takav pristup, za razliku od partnerskog, znači da ciljeve određuje škola i tek ponekad o njima obavještava roditelje. Naglašena je uloga škole: odgojno-obrazovne programe rade učitelji tako da, primjerice, interkulturalne razlike i potrebe djece i njihovih obitelji budu zanemarene. Komunikacija škole s roditeljima relativno je rijetka i orijentirana na pojedinačne probleme, a pretežno je inicira škola.

Nasuprot tomu, *partnerska* orijentacija u odnosima škole i obitelji naglašava važnost suradnje roditelja i škole u obrazovanju i socijalizaciji djece, poštivanje kulturalnih razlika među djecom i obiteljima, značajnost različitih perspektiva za kreiranje pozitivne školske klime (Epstein, 1995). Ellis i Hugues (2002.), ističu da je partnerstvo škole, obitelji i zajednice njihov suradnički odnos ostvaren prvenstveno s ciljem osiguravanja pozitivnih obrazovnih i socijalnih razvojnih ishoda za djecu i mlade, a istovremeno je koristan za sve uključene strane. Sheridan i Kratochwill (2007.) naglašavaju da u partnerskom pristupu roditelja i škole postoji jasno obostrano opredjeljenje o zajedničkim aktivnostima koje će unaprijediti dječja školska postignuća. Tomu će svakako pridonijeti česta komunikacija između roditelja i škole kao i stvaranje pozitivnog ozračja u školi – uz međusobno uvažavanje škole i obitelji. Uloge u partnerstvu obitelji i škole su jasne i podržavajuće, odgojni ciljevi se zajednički određuju i dogovaraju, planovi suradnje škole i obitelji se pripremaju uz sugestije i prijedloge roditelja. Pritom se dogovara i prihvaća uloga svih sudionika u njihovim partnerskim odnosima. Činitelji koji utječu na orijentaciju, kvalitetu i intenzitet tih odnosa ovise o interakciji individualnih i kontekstualnih obilježja obitelji iz kojih dijete dolazi (kultura, jezik). Također je važno prihvaćanje odgovornosti za obrazovanje djece s obje strane tj. obitelji i škole.

Cilj istraživanja provedenog u Hrvatskoj u okviru međunarodnog projekta *Nacionalno istraživanje o roditeljima u zemljama Jugoistočne Europe – Roditeljske potrebe, očekivanja i iskustva vezana uz uključenost u život škole* (Miljević-Ridički, Pahić i Vizek-Vidović, 2011.) bio je provjeriti razlikuju li se roditeljske procjene suradnje i zadovoljstva vlastitom uključenosti u život škole iz urbano/ruralne perspektive. Došlo se do rezultata koji pokazuju da roditelji općenito nastavu i izvannastavne aktivnosti procjenjuju isključivo zaduženjem škole, što ukazuje na tradicionalan pristup suradnji roditelja i škole.

Suprotno tomu, istraživanje (Miljević-Ričički i sur., 2011.), odgoj djeteta i njegovo zadovoljstvo školom vidi se kao zajedničku odgovornost škole i roditelja, što ukazuje na mogućnost razvoja njihovog partnerskog odnosa. Kao najznačajniju prepreku suradnji sa školom roditelji uglavnom vide vlastiti nedostatak vremena. To značajno više naglašavaju roditelji urbanih sredina. Roditelji ruralnih područja općenito su zadovoljniji različitim načinima sudjelovanja u životu škole.

Primarni izazovi koji ometaju uspješno partnerstvo obitelji i škole

Nastavnici i znanstvenici već su dugo fokusirani na roditeljsku uključenost u učenje njihove djece koja je od temeljne važnosti za uspjeh djece. Kvalitetna nastava, kao i nastavni planovi i programi, od velikog su značaja za uspjeh učenika u školi. Unatoč pretpostavci da roditeljsko sudjelovanje ima pozitivne posljedice (npr., Comer i Haynes, 1991; Epstein, 1996.; Fan i Chen, 2001.; Henderson i Mapp, 2002.), na tom putu suradnje, nastavnici i roditelji veoma često nailaze na prepreke.

Longo (2005.) ističe kako su roditelji jedan od najvrjednijih, a najmanje cijenjenih školskih resursa. Gabelica-Šupljika (1997.) navodi da se problemi u suradnji škole i roditelja, javljaju zbog općeg negativnog stava škole prema roditeljima i sumnje u iznalaženje rješenja kada se pojavi problem. Takvi stavovi su uglavnom temeljeni na tome što učitelji često nemaju vjere u roditelje u situacijama kada se očekuje njihova veća uključenost.

Dijete, obitelj i sustavi školovanja bolje funkcioniraju, kada obitelj i škola pružaju djeci podudarne poruke o važnosti učenja (Weiss i Edwards, 1992.). Nasuprot tome, postoje visokorizične, izvanredne okolnosti kada su djeca suočena sa sukobljenim vrijednostima, motivima ili ciljevima iz značenja poruka isporučenih kod kuće ili u školi rezultiraju. Te poruke podjednako se odnose na sustave vrijednosti kao i na uspjeh u učenju. Kad se pojave problemi sa učenicima, škole često krive roditelje za neuspjeh kod učenika. Problem zapravo leži na granici između kuće i škole. Od velikog je značaja unaprijediti učenička znanja (akademska, socijalna i emocionalna), kako bi ishodi učenja bili bolji. Na takav način obitelj i škola pružaju potrebnu pomoć djeci u zahtjevnim školskim zadacima.

Autori Pianta i Walsh (1996.) te Fantuzzo, Tighe, i Childs (2001.), smatraju da se podupiranjem školskih aktivnosti, poboljšava interakcija škole s obitelji te se stvara konceptualni okvir za organiziranje i funkcioniranje partnerskih veza obitelj – škola. Mezosustav, koji uključuje školsko-obiteljsko partnerstvo, ističe se kao dio uobičajene školske prakse preko koje se pruža potpora učenicima i ujedno poboljšava njihov školski uspjeh te bi tako na razini cijele škole trebalo razvijati kulturu uspjeha svih sudionika u obrazovanju. Poticanje učenja putem razvijanja kompetencija kod djece u školi i obitelji, ističe se kao cilj partnerskih odnosa obitelji i škole. Na takav se na-

čin stvara podjednaka odgovornost s obje strane, kako škole tako i obitelji. Učitelji moraju razumjeti da se djeca razvijaju i uče u kontekstu obitelji. Dijete i obitelj čine jedinstven sustav koji mora biti na pozitivan način suočen sa školskim sustavom. Kvaliteta obiteljsko-školskih odnosa predstavlja zajedničku interakciju stvorenu u svrhu poticanja dječjeg uspjeha u školi.

Nužnost prihvaćanja različitosti učenika i njihovih obitelji

Obitelj i škola pružaju različite *inpute* koji utječu na proces socijalizacije njihove djece Coleman (1987.). Stavovi i samopoimanja kod djece se razvijaju i pod utjecajem socijalnog okruženja (vršnjaka, medija). Na obrazovne ishode učenika svakako utječu osobine djeteta, kao i obrasci ponašanja koje dijete usvaja od svoje obitelji. Također veliki utjecaj na ponašanje djece u školi ima i njihova interakcija s vršnjacima, te iskustva koja dijete ima u školi. Bilo da se radi o pozitivnim ili negativnim iskustvima, škole ne bi trebale praviti razliku među djecom, međutim one nemaju jednak učinak na svu djecu. Akademska i motivacijska podrška roditelja u učenju od neprocjenjive je vrijednosti za poboljšanje učenikovog uspjeha u školi.

Akademska potpora roditelja odnosi se na način kojim roditelji potiču dječji intelektualni i emotivni razvoj (Bempechat, 1998.). Očito je ključ emocionalna potpora, kada roditelji vjeruju da su njihova djeca sposobna i kompetentna te da će biti uspješna u školi. Važno je da djeca imaju povjerenje u svoju obitelj, jer je podrška roditelja važna u svim životnim aspektima djece. Nedovoljna potpora motivaciji za posljedicu može imati nisko samopouzdanje i loš uspjeh u školi. Istraživanje koje su proveli Christensen, Sheridan (2001.) navodi da se uključivanjem roditelja u partnerstvo sa školom veoma često postavlja pitanje: Kako možemo uključiti roditelje u suradnju s školom? Nudeći angažmane u kojima su roditelji previše strogi ili popustljivi prema svojoj djeci, dobivamo manju razinu uključenosti roditelja u pružanju pomoći svojoj djeci u učenju u odnosu na željeni angažman.

Prema Edwardsu (1992.) često se na raznolikost, uključujući nacionalnost, socio-ekonomski status, jezik, kulturu, seksualne orijentacije, životna iskustva, gleda kao kompliciranu činjenicu ili razlog zbog kojega neki učenici u grupi ignoriraju kulturalne različitosti unutar grupe. Učitelji moraju prihvatiti kulturalnu različitost svojih učenika, kao priliku za izgradnju kompaktnosti u partnerstvu obitelji i škole. Trebali bi razumjeti tendenciju da etničke i kulturalne razlike, s obzirom na svrhu obrazovanja, potiču roditelje da pruže veću pomoć svojoj djeci u obrazovanju. Bempechat (1998.) je zagovarao potrebu tražiti kulturalno univerzalne i specifične čimbenike da bi se poboljšao akademski uspjeh učenika koji dolaze iz drugačijih kultura. Ovo istraživanje uzdiže ključnu ulogu obitelji-škole u poticanju i razvoju identiteta kod učenika. Naime, postoji potreba za razumijevanjem kulturalne različitosti učenika

unutar škole zbog lakšeg razumijevanja učeničkog uspjeha, odnosno neuspjeha u školi. Kako pripadnost kulturnoj zajednici, uz faktore motivacije, igra ključnu ulogu u uspjehu djece u školi, preporuka je da različita razmišljanja, kulturalna uvjerenja i vrijednosti, roditelji prilagode suvremenim perspektivama i ciljevima škole.

Škole kontinuirano poboljšavaju načine suradnje sa roditeljima, različitim aktivnostima preko kojih roditelji imaju veću podršku i informacije o svojoj djeci od strane škole. Samim tim se povećava roditeljski angažman u školi.

Roditeljska motivacija za uključenost u obrazovanje njihove djece

Model uključenosti roditelja u školski život njihove djece (Hoover-Dempsey i Sandler, 1997.) usmjeren je na tri glavna pitanja: Zašto se roditelji odlučuju uključiti? Kakav je njihov angažman u školi? Jesu li učenički ishodi povezani s uključivanjem roditelja i njihovim naporima da olakšaju djeci njihove školske zadatke? (Christenson 1998. prema Carter, 2002.) pregledali su 200 studija koje su u fokusu istraživanja imale utjecaj partnerstva škole, obitelji i zajednice, na učenje djeteta. Zaključili su: da bi učenici postigli dobre rezultate u školi, važno je da se sljedeći čimbenici nađu u sva tri okruženja (kuća, škola, šira zajednica): standardi i očekivanja roditelja i djece; dobri uvjet za učenje i roditeljska podrška. Također, roditelji koji često dobivaju pozitivne poruke od učitelja više se uključuju u školovanje svoje djece od roditelja koji su manje uključeni.

Patrikakou i Weissberg (1999.) ističu dobru komunikaciju kao nužni aspekt putem kojega roditelji gledaju na pokušaje učitelja da povećaju roditeljsku uključenost u školski život svoje djece. Uključivanje i suradnja roditelja i škole će biti bolja ukoliko je komunikacija između obitelji i škole dobra i kontinuirana.

Uloga učitelja u izgradnji partnerskih odnosa s roditeljima

I sami učitelji igraju važnu ulogu u poticanju roditelja na suradnju sa školom i održavanju te uključenosti u školski život njihove djece (Dauber i Epstein, 1993.). Čimbenici kao što su učiteljska uvjerenja o važnoj ulozi roditelja u suradnji s školom, te prilike i mogućnosti za sudjelovanje roditelja koje u tom smislu omogućuje (ili onemogućuje) školska politika, ključni su u stvaranju ozračja koje je pogodno za roditelje kao partnere u školi.

Eccles i Harold (1993.), smatraju da je jedna od temeljnih učiteljskih zadaća u partnerskim odnosima obitelji i škole stvaranje ozračja potpore i međusobnog poštovanja ali i niz drugih aktivnosti kao što su: praćenje napredovanja i ponašanja učenika, otkrivanje uzroka mogućeg neprihvatljivog ponašanja, djelovanje u skladu

s odgojno-obrazovnim ciljevima škole i nastave, identificiranje problema učenika i sl. To uključuje međusobno pružanje neposredne pomoći djeci u rješavanju problema i neuspjeha u učenju, stalna suradnja s drugim učiteljima, stručnim suradnicima u ustanovi i izvan nje, te građenje »mostova« koji povezuju ustanovu s neposrednom lokalnom zajednicom. Mnoge od tih zadaća učitelj nije u mogućnosti uspješno obaviti sam, pa je stoga usmjeren na stalnu suradnju s roditeljima ili skrbnicima svojih učenika. Uspostavljanje kvalitetne suradnje s roditeljima/skrbnicima preduvjet je za pomoć učenicima koji imaju teškoće u području odgoja i obrazovanja. Učitelj mora znati prepoznati probleme u razredu kod pojedinih učenika. S tim u svezi Ljubetić (2005., str. 185.) naglašava: »Posljednjih desetljeća učiteljsko se zanimanje značajno promijenilo i od suvremenog se učitelja očekuje spremnost i spretnost u prepoznavanju i adekvatnom odgovaranju na specifične potrebe svih čimbenika odgojno-obrazovnog procesa«, te dodaje da se osim znanja i vještina iz pojedinih znanstvenih i stručnih područja, od suvremenog učitelja očekuje ovladavanje i nizom drugih vještina: prijenos osnovnog znanja u praksi, spremnost na timski rad, međuljudske vještine, sposobnost rada u interdisciplinarnom timu, sposobnost komuniciranja s nestručnjacima, te razumijevanje kultura i običaja drugih zemalja. Za stjecanje takvih kompetencija potreban je visok stupanj i širok spektar obrazovanja“. I zatim: »Kako bi stekao potrebna znanja i vještine, suvremenog je učitelja potrebno multidisciplinarno obrazovati i osposobljavati za stručno kompetentan pristup rješavanju problema svakodnevne prakse, a jedan od njih je i pristup pitanjima pedagoškog rada s roditeljima« (Ljubetić, 2005., str. 186).

Roditeljska samoučinkovitost u pružanju pomoći djetetu u njegovom obrazovanju

Osjećaj kompetencije koji imamo kad se ponašamo na način koji će dovesti do postizanja željenih ciljeva središnji je mehanizam ljudskog djelovanja, a Bandura (1991) ga naziva samoučinkovitošću. Samoučinkovitost je, dakle, uvjerenje da će naše sposobnosti djelovati na način koji će proizvesti željene rezultate. Bandura je identificirao četiri glavna izvora uvjerenja o samoučinkovitosti: osobna iskustva, vikarijsko učenje (tj. učenje iz tuđih iskustava), verbalno uvjeravanje i slični utjecaji iz okoline te fiziološka ili afektivna uzbuđenja. Pretpostavlja se da roditeljska samoučinkovitost ima za posljedicu bolji uspjeh djece u školi. Samoučinkoviti roditelji uspješno pomažu djeci u školskim zadacima, te im daju podršku u stvaranju pozitivnih osjećaja koji prate uspjeh (Bandura, 1997.).

Samoučinkovitost je povezana i s izgradnjom partnerstva obitelji i škole: roditelji s visokom samoučinkovitošću vjeruju da će njihovi postupci pomoći u aktivnijoj ulozi izgradnje partnerstva obitelji i škole. S druge strane, roditelji s niskim stupnjem

samoučinkovitosti mogu pokušati surađivati, ali će na prvoj prepreci odustati ili neće niti pokušavati vjerujući kako ionako ne mogu ništa promijeniti. Roditeljska samoučinkovitost izgrađuje se pod utjecajem interakcije s drugima u društvenom kontekstu (učitelji, škola, obitelj, drugi roditelji).

Aktivno sudjelovanje roditelja u učenju njihove djece može se postići kroz dvo-smjernu komunikaciju preko koje škola i učitelji ne samo da nude informacije, nego i slušaju prijedloge roditelja. Poticanje učinkovitosti preko roditeljske uključenosti može zahtijevati da škole razviju vještine slušanja roditeljskih potreba, kako bi pokazali veću fleksibilnost kada su u pitanju roditelji njihovih učenika. Takve vještine mogu biti osobit problem kada roditelji i škola predstavljaju različite kulture. Uključivanje roditelja u školski program, u smislu njihovih sugestija, može imati dvostruku korist za školsko – obiteljsko partnerstvo: s jedne strane, roditelji daju svoje sugestije vezane uz program a, s druge strane, povećane su i roditeljsko – učeničke interakcije vezane za školske aktivnosti (primjerice, Epstein, Sanders, Simon i sur., 2002., Sui-Chu i Willms, 1996.).

Preporuke za unapređenje partnerstva obitelji i škole

Prema svemu, očito je da su u nastajanju novi društveni ugovori između obitelji i škole, kojim je partnerstvo obitelji i škole usmjereno ka potrebama djece (Fen i Chen, 2001.).

Komunikacija podijeljene odgovornosti između obitelji i škole (primjerice, uloge, zadaci, partnerski ugovori) jako je važna u partnerstvu obitelji i škole. Od velikog je značaja da škole potraže roditeljsku pomoć u rješavanju tekućih problema koji se odnose na njihovu djecu te saznaju što roditelji žele. Škole bi trebale povećati razinu osjetljivosti na potrebe roditelja, posebice onih roditelja čija su djeca manje uspješna u školi. Ponuđene perspektive od strane škole samim roditeljima, trebale bi poboljšati partnerstvo škole s obitelji. Za dječji obrazovni napredak od velikog je značaja zajednički rad obitelji i škole. Škole u suradnji sa roditeljima pokušavaju pronaći različite načine kako bi stvorili uvjete koji potiču učenička kognitivna, socijalna i emocionalna učenja. Svakako je važno da škole uključuje učenike na roditeljske sastanke, kako bi zajedno planirali, intervenirali i rješavali tekuće probleme. Jedan od načina je održavanje radionica sa roditeljima i odgajateljima kako bi se unaprijedilo partnerstvo obitelji i škole. Na taj način bi se između roditelja i škole poboljšala razmjena informacija o njihovoj djeci. To bi zasigurno imalo pozitivan učinak na uspjeh djece u školi. Na takav način bi se promicala učinkovitosti obiteljsko-školskog partnerstva (Coleman, 1987.).

Prema Fen i Chen (2001.), strukturalni problemi vezano za pružanje potpore djeci od strane njihove obitelji svakako su nedostaci uzora u obitelji kao i nedovoljno informacija o sadržaju nastavnih programa. Tu su između ostalog i roditeljsko znanje, odnosno kompetencije, koje su važne da bi se pružila pomoć u učenju njihovoj djeci, kao i poticajno okruženje i materijalna sredstava. Veoma često suradnju roditelja i škole otežava nedostatak vremena od strane roditelja. S druge su strane psihološki problemi koji pritišću obitelj i otežavaju partnerstvo sa školom, primjerice: osjećaj nedovoljne učinkovitosti koja vodi k usvajanju pasivne uloge roditelja. Tome nekad može pridonijeti i jezična barijera; postoje situacije kad roditelj nedovoljno poznaje jezik na kojem se njihovo dijete obrazuje, pa mu i ne može pružiti pomoć u učenju. Zatim, često roditelji sumnjaju u kompetencije učitelja a čini im se i da su zakinuti za pažnju škole prema njihovim roditeljskim potrebama. Postoje i problemi sa strane nastavnika: ponekad oni otvoreno sumnjaju u sposobnost roditelja glede njihove angažiranost u rješavanju tekućih problema njihove djece u školi. Smatraju da su oni sami sposobni bez pomoći roditelja rješavati probleme s učenicima. Evidentan je nedostatak stručnog usavršavanja koje bi sigurno poboljšalo komunikaciju između nastavnika i obitelji a ponekad i nedostatak financijskih sredstava na razini škole kako bi se poboljšala suradnja škole i obitelji.

Odnosi obitelji i škola, zajedno nailaze na strukturalne probleme kao što su nedostatak i ograničenost vremena za međusobnu komunikaciju, prvenstveno tijekom pojave problema u školi. To ujedno utječe na izgradnju povjerenja unutar obitelji i škole. Tu su svakako ograničena znanja i vještine kako i na koji način ostvariti dobru suradnju između obitelji i škole, što dovodi do nedostatka vjere u partnerske odnose škole i obitelji. Prethodno negativna iskustva u suradnji između obitelji i škole, imaju za posljedicu slabiji uspjeh učenika. Značajno da se prepozna važnost njegovanja i očuvanja odnosa obitelji i škole

Preko modela zajedničke suradnje, roditeljima, učiteljima i školama pomaže se u promicanju akademskog, socijalnog i emocionalnog razvoja djece. Glavne preporuke koje proizlaze iz toga su, stvaranje planova i programa koji naglašavaju važnost i potrebu za komunikacijom između roditelja, nastavnika i škole. Djeca provode mnogo vremena izvan kuće u svrhu obrazovanja stoga su učitelji i škole jednako odgovorni za pozitivan akademski, socijalni i emocionalni razvoj djeteta kao i roditelji. U duhu dobre suradnje obitelji i škole djeca razvijaju ne samo svoje akademske vještine, već i socijalne vještine važne za kontakte s vršnjacima i odraslima. Takve socijalne i akademske vještine, vrijedan su talent za poticanje i predviđanje uspjeha djece u njihovoj odrasloj dobi. Od velikog je značaja osigurati prostor unutar škole za međusobne susrete i druženja roditelja, za upoznavanje zaposlenika škole i pristup školskim informacijama. Ravnatelj i učitelji trebali bi osigurati bolju komunikaciju:

sustave koji olakšavaju protoke informacija između roditelja i škole ali i infrastrukturu potrebnu za učinkovitu koordinaciju i prijenos informacija, te različite oblike pomoći djeci, osobito onoj kojoj roditelji nisu u mogućnosti pružiti pomoć u savladavanju izvannastavnih obveza (Eccles i Harold, 1993.).

Zaključak

Razvoj i provedba strategija u partnerskim odnosima škole i obitelji, zahtijevat će raspodjelu sredstava (npr., vrijeme, mjesto.), međutim, implementacija takvih strategija pruža značajnu potporu škole roditeljima da bi uspjeh djece u školi bio bolji. Pozitivan kognitivni, socijalni i emocionalni razvoj djeteta, važan je razlog za promjenu načina komunikacije roditelja i učitelja i osvješćivanje njihovih uloga u facilitaciji toga procesa. Prednost ove integrirane perspektive jest da fokusira pozornost na interakciju obitelji i škole u različitim socijalnim kontekstima koji pozitivno utječu na (školski) život djece. Glavna preporuka koja iz toga proizlazi je stvaranje planova i programa koji naglašavaju važnost i potrebu za boljom komunikacijom između roditelja, nastavnika i škole, kako bi se svladali izazovi koji tu suradnju ometaju.

Literatura

- Bandura, A. (1997.). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman.
- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior & Human Decision Processes*, 50(2): 248-287.
- Bauch, P. A. (2001.). School-Community Partnership in Rural Schools: Leadership, Renewal and a Sense of Place. *Peabody Journal of Education*, 76(2), 204-221.
- Bempechat, J. (1998.). *Against the odds: How "at-risk" students EXCEED expectations*. San Francisco: Jossey Bass.
- Christenson, S. L. i Sheridan, S. M. (2001.). *School and families: Creating essential connections for learning*. New York: Guilford Press.
- Coleman, J. (1987.). Families and schools. *Educational Researcher*, August–September, 32–38.
- Comer, J. P. i Haynes, N. M. (1991.). Parent involvement in schools: An ecological approach. *The Elementary School Journal*, 91(3), 271–277.
- Dauber, S. L. i Epstein, J. L. (1993.). Parents' attitudes and practices of involvement in inner-city elementary and middle schools. U: N. F. Chavkin (ur.), *Families and schools in a pluralistic society* (str. 53–71). Albany, NY: State University of New York.
- Eccles, J.S. i Harold, R. D. (1993.). Family involvement in children's and adolescents' schooling. U: A. Booth i J.F. Dunn (ur.), *Family-school links* (str. 3–34). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Ellis, D. i Hughes, K. (2002.). *Partnerships by Design: Cultivating Effective and Meaningful School-Family-Community Partnerships*. Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory,

- Edwards, P.A. (1992.). Strategies and techniques for establishing home–school partnerships with minority parents. U: A. Barona i E. Garcia (ur.), *Children at-risk: Poverty, minority status, and other issues in educational equity* (str. 217–236). Silver Spring, MD: National Association of School Psychologists.
- Epstein, J. L. (1995.). School/family/community partnerships—Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76(9), 701–712.
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R. i Van Voorhis, F. L. (2002). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action, second edition*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press. www.partnershipschools.org. (2002). Web site for the National Network of Partnership Schools at Johns Hopkins University.
- Fan, X. i Chen, M. (2001.). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1–22.
- Fantuzzo, J., Tighe, E. i Childs, S. (2000.). Family involvement questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), 367–376.
- Gabelica Šupljika, M. (1997.). Stavovi odgojitelja koji obeshrabuju suradnju i potporu U: M. Milanović (ur.) *Pomozimo im rasti : priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja* (str. 31-40). Zagreb: Ministarstvo prosvjete i sporta Republike Hrvatske i UNICEF.
- Hoover-Dempsey, K. V. i Sandler, H. M. (1997.). Why do parents become involved in their children's education? *Review of Educational Research*, 67, 3–42.
- Hornby, G. i Witte, C. (2010.). Parent Involvement in Rural Elementary Schools in New Zealand: A Survey. *Journal of Child and Family Studies*, 19, 771-777.
- Kranželić, V. i Ferić Slehan, M. (2008.). Kvaliteta školskog okruženja u percepciji roditelja: temelj partnerstva škole – obitelji – zajednice. *Kriminologija i socijalna integracija*, 16(2), L-124.
- Longo, I. (2005.). Škola kao mjesto edukacije roditelja za kvalitetno roditeljstvo (Roditelji i učitelji na putu prema kvalitetnoj školi), U: *Zbornik radova stručno znanstveni skup s međunarodnom suradnjom – 4. dani Splitsko-dalmatinske županije* (str.130-136). Split: HPKZ Ogranak Split; Zagreb: Hrvatsko filološko društvo – Odjel za metodiku nastave hrvatskog jezika, govornog i pismenog izražavanja, književnosti i medijske kulture.
- Ljubetić, M. (2005.). Idemo li istim putem do cilja (*Roditelji i učitelji na putu prema kvalitetnoj školi*), 4. dani osnovne škole splitsko-dalmatinske županije Split : HPKZ-ogranak Split; Visoka učiteljska škola Sveučilišta u Splitu; Osnovne škole splitsko-dalmatinske županije, 137-141.
- Miljević-Ridički, M., Pahić, T. i Vizek Vidović, V., (2011.). Suradnja roditelja i škole u Hrvatskoj – sličnosti i razlike urbanih i ruralnih sredina, *Sociologija i prostor*, 49(2), 165–184.
- Patrikakou, E.N. i Weissberg, R.P. (1999.). The seven P's of school–family partnerships: A philosophy built on research. *Education Week*, 18(21), 34-36.
- Pianta, R. i Walsh, D.B. (1996.). *High-risk children in schools: Constructing sustainin relationships*. New York: Routledge.
- Resnick, M.D., Bearman, P.S., Blum, R., Bauman, K.E., Harris, K.M., Jones, J., Tabor, J., Beuhring, T., Sieving, R.E., Shew, M., Ireland, M., Bearinger, L.H. i Udry, J. (1997.). Protecting adolescents from harm: Findings from the National Longitudinal Study on adolescent health. *The Journal of the American Medical Association*, 278(10), 823–832.

- Sheridan, S.M. i Kratochwill, T. R. (2007.). *Conjoint Behavioral Consultation: Promoting Family-School Connections and Interventions*. London: Springer.
- Sui-Chu, E.H. i Willms, J.D. (1996.). Effects of parental involvement on eighthgrade achievement. *Sociology of Education*, 69, 126–141.
- Weiss, H.M. i Edwards, M. E. (1992.). The family–school collaboration project: Systemic interventions for school improvement. U: S.L. Christenson i J.C. Conoley (ur.), *Home–school collaboration: Enhancing children’s academic and social competence* (str. 215–243). Silver Spring, MD: National Association of School Psychologist.
- Zins, J.E., Weissberg, R.P., Wang, M.C. i Walberg, H.J. (ur.). (2004.). *Building school success on social and emotional learning: What does the research say?* NewYork: Teachers College Press.

School and Family Partnership – Foundation of Children’s Success

Abstract

In the last few decades in the world, partnership relations between schools and families have priority in the field of education. The quality of partnership relations between families and schools are of great importance for children’s success at school. Various experts argue that better cooperation between parents and schools has resulted in better academic performance of the child. This paper gives an insight into the challenges faced by families and schools on their way to their (successful) collaboration. Parents’ motivation for involvement in their children’s education has been stated as a crucial factor in the development of relations between schools and families. In this respect, parental perception of the quality of school personnel, i.e. the competences of teachers that are required for teaching their children, is of great importance. Partner orientation of parents - as opposed to the traditional one, when parents leave overall responsibility for the education of their children to school – is also important.

Keywords: partnership, school, family, school achievement.